

Slovenská Technická Univerzita v Bratislave
Fakulta Architektúry
Námestie Slobody 19, 812 45 Bratislava

SPRIEVODNÁ SPRÁVA

Téma zadania – Svätotrojčné námestie, Krupina

Študent: Katarína Chalániová

Vedúci práce: Ing. Arch. Alžbeta Sopirová, CSc.

OBSAH

1. ÚVOD

2. HODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU

3. ŠIRŠIE VZŤAHY

4. NÁVRH KONCEPCIE RIEŠENIA

5. TABUĽKY

Svätotrojičné námestie v Krupine, s príznačným historickým názvom „Veľký rínok“ je typickým pravidelným stredovekým námestím, ktoré vzniklo pri založení osídlenia mestského typu nemeckými kolonistami na prelome 12. a 13. storočia na stredovekej obchodnej ceste via magna. Krupina sa vďaka privilégiám mohla naplno rozvíjať, avšak v priebehu historických udalostí ako boli vpády tatárov, ohrozovanie bratríkmi, turecké nájazdy, stavovské povstania, či požiare menila svoju tvár. Najdrastickejšie urbanistické zásahy sa však paradoxne odohrali v 20. storočí, kedy sa v historickom centre zbúralo množstvo objektov (vrátane viacerých domov na námestí), ktoré nahradili „moderné“, no aj napriek tejto skutočnosti bolo mesto v roku 1991 vyhlásené za pamiatkovú zónu a v súčasnosti sa uvažuje nad jeho rekonvalescenciou.

2. HODNOTENIE SÚČASNÉHO STAVU

Súčasný stav Svätotrojičného námestia v Krupine môžeme označiť za dlhodobo neudržateľný. Najnegatívnejší faktor, ktorý dehonestuje tento významný verejný priestor predstavuje tranzitná komunikácia prechádzajúca pozdĺž námestia, ktorú je nutné odkloniť vybudovaním mestského okruhu. Na námestí sa taktiež nachádza množstvo parkovacích miest, ktoré značne obmedzujú jeho funkčné využitie a majú negatívny dopad na estetiku priestoru a obmedzujú peší pohyb po námestí.

V centre námestia sa nachádza park so Svätotrojičným stĺpom a ďalšími pamätníkmi, menovite Československej armády, či partizánom. Nachádza sa tu aj fontána s plastikou Maríny, ktorá je v danom priestore nepatričná. Rôznorodé informačné tabule a zastaraný mobiliár prispievajú k celkovej neestetike priestoru.

Zeleň na námestí je príliš intenzívna, rôznorodá a bez výrazného konceptu. Najdominantnejší je rad vysokých líp vysadený pozdĺž hlavnej cesty. Nachádzajú sa tu aj prerastené smreký, či množstvo najrôznejšie tvarovaných tují. Po obvode sú v prerušovaných radoch vysadené typicky krupinské strihané vrby. Celková kompozícia spolku pre okrášľovanie miest zo 60. Rokov je v súčasnosti doplnená drobnými drevinami a akýmisi pseudo-japonskými záhradami zo štrkových násypov.

Objekty na námestí majú jasnú koncepciu. Najvýznamnejšími funkciami na námestí sú evanjelický kostol s farou, mestský dom (radnica) a v blízkej nadväznosti k námestiu sa nachádza aj kostol Panny Márie. Významnú funkciu zaujíma aj banka, pošta, administratíva, či obchodný dom s tržnicou, ktoré sú doplnené množstvom ďalších, či už vhodných, či menej vhodných prevádzok občianskej vybavenosti. Spomeňme niektoré vhodné: stravovanie, textil, optika, kníhkupectvo, lekáreň, služby a niektoré nevhodné: army shop, potraviny coop jednota,

elektroinštalačný materiál, pohrebná služba, plastové okná, domáce potreby a pod. Čiastkovo sa tu objavuje aj funkcia bývania, na rohu sa nachádza dom dôchodcov.

Kompozícia námestia je ľahko čitateľná, vychádzajúca zo stredovekého konceptu. Hlavnou dominantou ovládajúcou nielen priestor Svätotrojičného námestia, ale najmä krajiny, tvoriaca panorámu mesta je veža evanjelického tolerančného kostola. Indikuje hlavné námestie v meste, je orientačným bodom, priehľadom na hlavnej trase. Subdominantná je ďalej budova radnice. Trojicu dominant uzatvára Svätotrojičný stĺp. Ostatné plastiky môžeme označiť ako akcentujúce. Zaujímavým momentom je tu diaľkový pohľad na vartovku, protiturecké opevnenie na neďalekom návrší. Fasády budov sú proporčne viacmenej rovnocenné, narúšajú ich však funkcionalistické novostavby, ktoré nerešpektujú proporcie pôvodnej zástavby. Veľmi hodnotnými sú však priehľady z námestia. Zo severnej strany námestia je vnímateľný kostol Panny Márie, z južnej vežička na vyššie položenom meštianskom dome.

Z hľadiska univerzálneho navrhovania je námestie nevhodné. Vstupy do jednotlivých objektov, prístup k bankomatu, telefónnej búdky, či samotný pohyb po námestí je pre osoby so pohybovým obmedzením nemožný.

Z hľadiska spoločenského a kultúrneho využitia je Svätotrojičné námestie minimálne využité, má oveľa väčšie potenciály, ako sú v súčasnosti dosiahnuté.

3. ŠIRŠIE VZŤAHY

Keďže sa jedná o historické centrum, môžeme tu sledovať silné urbanistické momenty. Obdĺžnikové Svätotrojičné námestie sa nachádza v centre historického mesta vymedzeného stredovekými hradbami čitateľnými dodnes. Ako už bolo spomenuté, hlavná cestná komunikácia prebieha pozdĺž jednej zo strán námestia. Takmer paralelne s touto tranzitnou komunikáciou, avšak za historickými hradbami tečie vodný tok Krupinica. Významným prvkom v krajine je železničná trať, ktorá taktiež sleduje tvar údolia.

Automobilový prístup na námestie je priamy, niekoľko parkovísk sa nachádza aj v blízkosti námestia. Avšak pri lepšej organizácii a vybudovaní parkovacích domov by sa mohla dnešná situácia značne vylepšiť. Dochádzková vzdialenosť z autobusovej stanice je cca 100 m, železničná stanica je oveľa vzdialenejšia, v súčasnosti nie je určená pre osobnú dopravu. Veľmi dôležité sú pešie prepojenia medzi námestím a ďalšími významnými mestskými priestormi a časťami. Spomeňme nadväznosť na park Andreja Sládkoviča, či mestský cintorín situovaný západne, či nábrežie rieky Krupinica na strane východnej, s veľkým potenciálom na zobytnie panelovej štvrť v tejto časti mesta.

Športové areály sa nachádzajú v okrajových častiach mesta, rovnako ako aj poľnohospodárske či priemyselné zóny.

4. NÁVRH KONCEPCIE RIEŠENIA

Mesto Krupina, jedno z historicky najvýznamnejších miest na Slovensku, je akýmsi klenotom, ba priam diamantom spomedzi slovenských miest, zasadený v malebnej kotline pod Štiavnickými vrchmi, ktorý však v súčasnosti stratil svoj lesk. Projekt „cubic zirconia“ nesie názov syntetickej náhrady diamantov ako takých, ktorý má tento stratený lesk Krupiny metaforicky prinavrátiť.

Návrh koncepcie rekonštrukcie Svätotrojičného námestia v Krupine je založený na vylúčení tranzitnej dopravy z centra mesta po obchvate, rovnako ako aj odstávaní statickej dopravy z námestia vybudovaním parkovacích domov v blízkosti námestia. Doprava sa obmedzí na osobnú dopravu a zásobovanie a zúžením jazdných pruhov sa pomalí. Hlavné námestie v Krupine sa tak stane doménou pešiaka, terénnymi úpravami sa debarieruje a stane sa tak prístupným pre všetkých.

Nevhodná zeleň z centra námestia sa odstráni, stromoradia po obvode sa zachovajú a koncepcne doplnia o nové stromy, čím sa zútulnia pešie ťahy. Jediná plastika, ktorá sa na námestí zachová je najhodnotnejší Svätotrojičný stĺp od majstra Staneliho. Ostatné sa premiestnia do miestneho kameňolomu, kde sa založí akési panoptikum, ktoré môže byť v budúcnosti doplnené o ďalšie diela vytvorí sa tak kultúrne miesto.

Nevhodné funkcie ako army shop, potraviny coop jednota, elektroinštalačný materiál, pohrebná služba, plastové okná, domáce potreby a pod. sa odstránia a nahradia sa napr. hudobníkami, textilom, či klenotníctvom. Niektoré funkcie ako napr. optika a kníhkupectvo sa premiestni, aby ich nahradili reštaurácie, bary a kaviarne, ktoré tak vytvoria spoločensko-stravovaciu zónu na severnej strane námestia s možnosťou letných terás orientovaných na juh.

Centrálna plocha námestia sa rozdelí do troch funkčných zón: zóna reprezentačná, zhromažďovacia a relaxačná zóna. Reprezentačná zóna je situovaná v okolí Svatotrojičného stĺpa, okolo ktorého sa s okazom na históriu inštalujú stĺpiky, ktoré budú niesť tyflografické informácie o Krupine. Pred stĺpom je situovaná jednoduchá fontána vyvierajúca zo zeme s jednoduchým posedením.

Zhromažďovacia zóna slúži na najrôznejšie spoločenské udalosti, ako sú napríklad trhy, performance a pod. Jedná sa o voľný priestor v centre námestia.

Relaxačná zóna je najviac zazelenená, nachádza sa tu šachovnica s odkazom na turecké nájazdy a trojicou altánkov s kioskom určených na spoločenské podujatia ako napr. koncerty. Hlavný kiosk s názvom „chess box“ má okrem funkcie občerstvenia navyše funkciu odkladania šachových figúr, ktoré sú tak ľahko dostupné záujemcom o hru. V zime sa v tejto zóne nachádza klzisko s vianočným stromčekom.

Po obvode týchto troch zón sa nachádza pojazdný pás pre zásobovanie a zásah hasičov. Popri fasádach sa vytvorí zóna parteru segregovaná lavičkami a stromoradiami. Pri cestnej komunikácii je mobiliár redukovaný na odpadkové koše, stojany na bicykle a informačný panel. Ďalšie dva informačné panely sa

nachádzajú symetricky pred budovou radnice tak, aby boli čitateľné z bočných pohľadov a nie z piameho.

Kompozícia návrhu „cubic zirconia“ vychádza z ortogonálneho tvaru námestia. Slovo „cubic“, čo znamená „kubický“ sa odzrkadľuje v hlavnom motíve námestia, v podobe štvorcov. Tieto sú usporiadané do pravidelného rastra, ktorý je však po uhlopriečkach narušený, indikuje dynamiku pohybu chodcov, vyvoláva emočné zážitky, obzvlášťňuje celý priestor. V okolí Svätotrojičného stĺpa osmica štvorcov vytvára statický moment, ktorý zvýrazňuje význam stĺpa. Ďalším skrytým kompozičným zámerom je podporenie osi symetrie fasády mestského domu opäť statickým radom štvorcov. V systéme tmavších statických a svetlejších dynamických štvorcov sú zámerne „rozprsknuté“ štvorce s trávou navádzajúce na park Andreja Sládkoviča.

Táto nezávislá ústredná kompozícia je úzkym pásom oddelená od krajných častí námestia, ktoré kladením dlažby reagujú na vstupy do budov.

Sezónne prvky na námestí ako napr. altánky, stánky, klzisko a vianočný stromček sú komponované prísne symetricky na pozdĺžnu os námestia, čím sa podporia priehľady na Svätotrojičný stĺp.

Malá architektúra rovnako ako aj navrhovaný mobiliár sa nesie v duchu minimalizmu z dôvodu maximálneho odhmotnenia priestoru a dosiahnutia asketického charakteru námestia so stredovekým charakterom, avšak moderným výrazom.

Neestetické funkcionalistické fasády sú neinvazívnym spôsobom - pomocou predsadených sklenených fasád s potlačou dnes už zaniknutých historických budov námestia zakryté a vytvárajú tak hi-tech a zároveň historický prvok na námestí.

Povrch námestia pozostáva z betónovej dlažby Premac Korzo 240x240x70, žulovej mozaiky 60x60x40 v troch odtieňoch a dlažbových kociek 180x180x90 od výrobcu s názvom Česká žula. Dlažba je uložená na štrkových vrstvách rôznych hrúbok v závislosti od funkcie.

Systém vodiacich a varovných línií je vytvorený špeciálnou dlažbou Semmelrock. Debarierizácia bankomatu je možná zabudovaním bankomatu do pasáže a výmenou telefónnej búdky sa bezbariérovú sa odstráni aj tento problém. Debarierizácia vstupu do pošty a do informačného centra je možné pomocou rámp Zložitejšia, avšak nedehtonujúca architektúra radnice je debarierizácia objektu pomocou výfahu v podchode.

Osvetlenie námestia tvorí rad uličných svietidiel Nuvola od firmy Guzzini. Nasvietenie fasád pomocou zemných svietidiel rôznych výkonov v závislosti od významu nasvecovaného objektu je taktiež od firmy Guzzini, skobinované s fasádnym nástenným svietidlom Kubus od firmy Erco. Najdominantnejším osvetlením je však atypické osvetlenie trojičného stĺpa integrované do informačných stĺpikov. Atypickým osvetlením sú svetlá zabudované lavičkách a odpadkových košoch, ktoré vytvárajú na voľnom priestranstve námestia jedinečný nočný image, podtrhujúci filozofiu námestia.

ZÁKLADNÉ BILANCIE A UKAZOVATELE NÁVRHU

	Názov položky	bilancia	Pozn.
1	Celková plocha riešeného územia	10 793 m ²	
2	Počet stromov	25 ks	
3	Spevnené plochy, z toho	10 556 m ²	
	3.1 betónové dlažby	5 050 m ²	
	3.2 kamenné dlažby	5 506 m ²	
4	Počet lavičiek	43 ks	
5	Odpadkové koše	12 ks	
6	Stojany na bicykle	4 ks	
7	Taktilno-informačný stĺpik	12 ks	
8	Informačná tabuľa	3 ks	
9	Picia fontána	1 ks	
10	Hydrant	1 ks	

APROXIMATÍVNY ROZPOČET NÁKLADOV

	Názov položky	Plocha, počet ks	Materiál, farba	Rozmery (cm)	Výrobca	Jednotková cena €	Celková cena
1	Dlažba betónová Korzo	4095 m ² /40 000 ks	sivá	240/240/7	Premac	15,50-/m ²	79,500,-
2	Žulová mozaika 01	785 m ² /232 250 ks	tmavá sivá	6/6/4	Česká žula	230,-/t	22.500,-
3	Žulová mozaika 02	3 450 m ² /1 020 710 ks	stredná sivá	6/6/4	Česká žula	230,-/t	100.000,-
4	Žulová mozaika 04	558 m ² /165 090 ks	svetlá sivá	6/6/4	Česká žula	230,-/t	16.000,-
5	Žulové kocky 04	813 m ² /31 370	svetlá sivá	18/18/9	Česká žula	230,-/t	28.000,-
6	Vodiaci pás betón	445 m ² /445 ks	sivá	400/400/8	Semmel rock	29,50-/m ²	16.500,-
7	Varovný pás betón	160 m ² /1000 ks	sivá	400/400/8	Semmel rock	29,50-/m ²	6.000,-
spolu							268.500,- -